

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра германської і фіно-угорської філології**

**КУРСОВА РОБОТА
з іноземної філології (фонетика) на тему:
«ФОНЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КАНАДСЬКОГО ВАРІАНТУ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: ЗІСТАВНИЙ АСПЕКТ»**

Студентки III курсу групи Па 09-20
факультету германської філології і перекладу
спеціальності 035 Філологія
денної форми навчання

Сабардіної О. С.

Науковий керівник

кандидат філологічних наук,

доцент **Алексієвець О.М.**

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

КИЇВ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗІСТАВНОГО ВИВЧЕННЯ ФОНЕТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ КАНАДСЬКОГО ВАРІАНТУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	
1.1.	Статус канадського варіанту англійської мови як виразника англо-канадської культури
1.2.	Основні риси канадської англійської мови
1.3.	Фонетичні відмінності британського та канадського й українського стандартів вимови
1.3.1.	Артикуляційно-акустичні ознаки голосних зіставних мов
1.3.2.	Артикуляційно-акустичні особливості приголосних зіставних мов
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.	
РОЗДІЛ 2. СЛУХОВИЙ АНАЛІЗ ФОНЕТИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК КАНАДСЬКОГО ВАРІАНТУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ І УКРАЇНСЬКОЇ.....	
2.1.	Програма і методика експериментального аналізу
2.2.	Результати слухового аналізу
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.	
РОЗДІЛ 3. ФОНЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	

ВСТУП

Англійська мова є однією з найбільш поширених мов у світі, яка має різноманітні варіанти залежно від країни та регіону. Канадський варіант англійської мови вивчається багатьма людьми у всьому світі і має свої особливості, зокрема в аспекті фонетики.

Актуальність дослідження полягає в необхідності вивчення фонетичних особливостей канадського варіанту англійської мови, що демонструє зіставний аналіз з іншими варіантами англійської мови. Дослідження фонетики канадського варіанту англійської мови допоможе зрозуміти специфіку вимови та використання звуків у даному варіанті мови, що має важливе значення для навчання та спілкування. Таким чином, **актуальність** запропонованої курсової роботи зумовлена затребуваністю у розумінні носія англійської мови не з британською чи американською вимовою, а з мовними формами інших країн, де офіційною державною мовою є англійська.

Метою дослідження є встановлення основних закономірностей канадського варіанту англійської мови шляхом обґрунтування специфіки його фонетичних особливостей.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- визначити основні риси канадського варіанту англійської мови;
- висвітлити фонетичні відмінності британського та канадського й українського стандартів вимови;
- виокремити артикуляційно-акустичні ознаки голосних і приголосних зіставних мов;
- експериментально виявити фонетичні характеристики канадського варіанту англійської мови й української

Об'єктом дослідження є канадський варіант англійської мови.

Предметом наукової праці є фонетичні особливості канадського варіанту англійської мови.

Матеріалом дослідження є промова актора Кіану Рівза на презентації Cyberpunk 2077.

Для досягнення поставленої мети і розв'язання конкретних завдань роботи застосовано **методи**: теоретичні загальнонаукові та емпірико-теоретичні (узагальнення, аналіз, синтез тощо) та експериментально-фонетичні (аудитивний аналіз мовлення), порівняльні (зіставлення).

Теоретичне значення курсової роботи полягає у поглибленні ступеню розробки проблем .

Практична цінність полягає у можливості використання результатів дослідження у практиці викладання фонетики англійської мови, зокрема, під час навчання інтонаційного оформлення мовлення та особливостей організації публічного фоностилю.

Апробацію результатів здійснено на **Міжнародній науково-практичній відеоконференції "Ad orbem per linguas. До світу через мови"** (18-19 травня 2023 р., КНЛУ).

Структура курсової роботи співвідноситься з метою і завданнями та складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел.

У **ВСТУПІ** продемонстровано актуальність обраного дослідження, його мету, теоретичне значення та вказано, що саме є об'єктом й матеріалом дослідження.

РОЗДІЛ 1 висвітлює загальні особливості (лексичні, граматичні та фонетичні) досліджуваного канадського варіанту англійської мови та його порівняння з британським варіантом англійської мови та українською.

РОЗДІЛ 2 містить інформацію про основні методикку експериментального аналізу та його програму, а також результати слухового аналізу.

У **ВИСНОВКАХ** описано загальні відмінності між фонетикою української та «канадської» мов, загальні положення та аспекти канадського варіанту англійської мови.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗІСТАВНОГО ВИВЧЕННЯ ФОНЕТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ КАНАДСЬКОГО ВАРІАНТУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1 Статус канадського варіанту англійської мови як виразника англо-канадської культури

Вчені по-різному визначають соціолінгвістичний статус англійської мови в Канаді. Одні дослідники не визнають автентичності канадської англійської мови, а інші, навпаки, підтверджують наявність варіантів, як і Великобританія, США та Нова Зеландія визнають власні інтерпретації англійської мови.[1, 43] Канадська англійська є спеціалізованою формою канадської розмовної та письмової англійської мови. Це вираження культури інків і відображає унікальну історію, географію та соціальну динаміку Канади.

Статус канадської англійської мови як вираження інканської культури є важливим. Як унікальна форма англійської мови, яка відображає унікальну історію, географію та соціальну динаміку Канади, вона є символом канадської ідентичності та культурної спадщини. Багато канадців пишаються тим, що в їхній країні є власна версія англійської мови, і вважають це важливим аспектом своєї національної ідентичності.

На канадську англійську версію впливає не лише двомовна спадщина країни, а й її регіональне розмаїття. У різних регіонах Канади є свої власні діалекти та вимова, які відображають місцеву історію, культуру та географію.

На канадську англійську версію впливає не лише двомовна спадщина країни, а й її регіональне розмаїття. У різних регіонах Канади є свої власні діалекти та вимова, які відображають місцеву історію, культуру та географію. Наприклад, Приморські острови мають окремий діалект, на який сильно вплинула шотландська та ірландська спадщина регіону, тоді як діалект

Західної Канади відображає її історію як прикордонного регіону та її близькість до Сполучених Штатів.

У великих містах Канади, особливо у Ванкувері та Торонто, англійська тісно взаємодіє з мовами іммігрантських груп, які перебувають на різних етапах асиміляції в канадську культуру та мову. За різними оцінками, в країні існує приблизно 76 неформальних мов, які певною мірою вплинули на розвиток канадської англійської. У Торонто і Ванкувері близько половини населення розмовляє мовою, яка не є офіційною в країні. У деяких містах з великою кількістю носіїв неформальних мов виникли різні етнічні варіанти англійської мови. [2, 243]

Загалом канадська англійська є важливим вираженням культури інків. Канадська англійська мова є динамічною формою мови, яка розвинулася під впливом різноманітних історичних, культурних та лінгвістичних факторів. Він відображає унікальну історію, географію та соціальну динаміку країни та є символом канадської ідентичності та культурної спадщини.

1.2. Основні риси канадської англійської мови

Канадська англійська поєднує в собі традиції британської англійської (головним чином орфографії) та американської англійської, і вона справила значний вплив на лексику та вимову канадської англійської мови. Меншою мірою на англійську мову в Канаді вплинули інші мови, при цьому центральне місце займають французька (друга офіційна мова Канади), мови аборигенів і мови асимільованих груп іммігрантів. Канадська англійська вважається лексично ближчою до американської, ніж до британської, яка має ряд помітних відмінностей. Крім того, вчені виділили невелику групу унікальних канадських слів, що спростовує теорію про те, що канадська англійська є просто поєднанням американського та британського варіантів мови. Беручи до уваги політичні, економічні та соціокультурні чинники, а також особливості розселення в регіоні, можна зробити висновок, що канадська англійська займає проміжне положення між британською

("оксфордською") та американською англійською з точки зору вимови, з переважанням американського стандартного вимовного компоненту.

Словниковий склад будь-якої мови, з його сучасною структурою, не може повністю відобразити всю широту людського досвіду і навколишнього світу. Тому словниковий склад будь-якої мови, його діапазон значень і більшість його мікросистем завжди відкриті, тобто співзвучні з появою нових явищ. Оскільки потреба в новизні може виникнути в будь-якому акті комунікації, яку потрібно задовольнити негайно, системні зв'язки лексики повинні бути дуже гнучкими і різноманітними. Відкритість лексико-семантичних підсистем гарантує безперервність функціонування мови і є однією з найважливіших ознак мови. В умовах мовних контактів одним із найпоширеніших видів лексичних інновацій є перенесення лексичного матеріалу з однієї мови в іншу, тобто запозичення слів з іноземної мови. [3, 107] Тож, один із важливих аспектів, що характеризують «канадську» англійську мову – це її лексичні особливості. Серед них можна виділити кілька ключових рис, які відрізняють канадський варіант англійської від інших варіантів.

Перша особливість - це використання багатої лексики, яка є характерною для канадської культури та соціальних умов. Наприклад, в канадському варіанті англійської мови є деякі слова, які є унікальними тільки для Канади, наприклад, слово «*toonie*» що означає дводоларову монету. Інші слова, які використовуються в канадському варіанті, можуть мати різні значення порівняно з іншими варіантами англійської мови. Наприклад, слово «*serviette*» "в канадському варіанті означає те ж саме, що й «*napkin*» в британському варіанті, тоді як у американському варіанті вживається слово «*napkin*».

Друга особливість полягає у використанні слів, які відрізняються від американського та британського варіантів. Наприклад, слово «*cellphone*» використовується в канадському варіанті, тоді як у британському варіанті це

слово називається «*mobile*», а в американському – «*ell*». Ці лексичні відмінності можуть бути дуже важливими для тих, хто має намір спілкуватися з носіями мови з різних країн та регіонів.

Третя особливість полягає в використанні слів, які є специфічними для канадської культурної спадщини та історії. Це можуть бути слова, пов'язані з індіанською та інуїтською культурою, наприклад, «*roustine*» – страва з картопляних ковбасок, затоплених сиром та соусом, що є популярною у Квебеку; «*toque*» – шапка, яка є неофіційним символом Канади; «*tuque*» – шапка з вовни, яка є популярною в холодних регіонах Канади; «*loonie*» та «*toonie*» – монети в 1 та 2 долари, відповідно, що мають спеціальний дизайн та є символом канадської грошової системи.

Крім того, в канадському варіанті англійської мови існує велика кількість слів, які мають американське або британське коріння, але відрізняються від них за звучанням або значенням. Наприклад, у Канаді слово «*schedule*» вимовляється як «*shedyool*», а не «*skedyool*», як у США та Великій Британії; «*washroom*» використовується замість «*bathroom*» або «*restroom*»; «*pop*» – це назва безалкогольного напою, який в США називається «*soda*», а в Великій Британії – «*fizzy drink*».

Отже, лексичні особливості «канадської» англійської мови налічують кілька видів слів: канадизми, які є специфічними для канадської культури та історії, слова, які мають американське або британське коріння, але відрізняються від них за звучанням або значенням, а також слова, які є спільними для всіх видів англійської мови. Таким чином, вивчення лексичних особливостей «канадської» англійської мови допоможе краще зрозуміти культуру та історію Канади, а також підвищити комунікативні навички при спілкуванні з носіями мови з Канади.

Оскільки граматику англійської мови досить стандартизовано, канадський варіант не має багато граматичних особливостей. Існує лише дві основні особливості: по-перше, мовці та письменники канадської англійської

можуть використовувати форми на *-t* або *-ed*, або обидві для утворення минулого часу та минулого доконаного виду (дієприкметник минулого часу/дієприкметник доконаного виду). Прикладами можуть бути: *learnt/learned, leapt/leaped, burnt/burned* і *spelt/spelled*. Використання цих займенників є суто питанням особистих уподобань. Друга граматична особливість стосується вживання слова «*Canada*». Це слово може вживатися як прикметник, наприклад *Canada Cycle Corporation*. Слово «*Canada*» також використовується у французькому синтаксисі для позначення державних установ (*Parks Canada*), компаній (*Air Canada*) і назв журналів (*Nature Canada*).

Окрім граматичних особливостей канадського варіанту англійської мови, існують деякі важливі орфографічні відмінності: У 1993 році Претт дослідив канадський правописний феномен і назвав його «*хобгобліном у канадському правописі англійської мови*». [4, 45]

У канадському орфографічному словнику англійської мови можна простежити два основні підрозділи з наступними особливостями: суфікс дієслова *-ize* (*nationalize, synthesize, publicize*) та суфікс іменника *-re* (*theatre, fibre, metre, centre*), а також усталені написання слів, таких як *catalogue, cheque* та *plough*. Використовуються стандартні британські написання, такі як *syrup* і *pyjamas*, а також американські написання, такі як *tire* і *jail*. Крім того, слова можуть писатися по-різному відповідно до особистих уподобань та регіональних відмінностей, наприклад, іменники на *-our, -or* (*colour, neighbor, armour*), які поширені в Альберті та інших західних регіонах. За словами Претта, сучасний правописний стандарт канадської англійської - це вибір між британською та американською нормами.

Канадська англійська має стандартну граматичну форму, але її лексичний склад характеризується розвитком канадської лексики, характерної для певних географічних регіонів, а також запозиченнями з ряду місцевих мов. Канадська лексика, граматики та орфографія формувалися і

продовжують формуватися в контексті історичної та сучасної багатомовності, використовуючи запозичення як з американської, британської, французької, аборигенних та інших мов, так і з місцевих джерел.

1.3. Фонетичні відмінності британського та канадського й українського стандартів вимови

У фонетиці канадського варіанту англійської мови домінує американський стандарт вимови. Це відбулось в силу історичних та лінгвістичних причин. Також основною особливістю фонетики в Канаді є вимова слів французького походження саме за правилами французької мови. Це зумовлено також певними історичними причинами, французька є другою офіційною мовою в Канаді. Незважаючи на те, що багато слів та звуків у канадському варіанті англійської мови схожі з британськими та американськими, існують і певні відмінності та особливості, зокрема завдяки так званім «канадізмам» та певним вигукам. До прикладу, вигук “eh!” в канадському варіанті прийнято вважати як «що?!», «хм» або ж навіть «окей». Також є відмінності і між вимовою звуків як голосних, так і приголосних, що й буде розглянуто у цьому розділі.

1.3.1. Артикуляційно-акустичні ознаки голосних зіставних мов

Артикуляційні та акустичні характеристики голосних можуть варіюватися залежно від різних норм вимови. У цьому розділі подано загальний огляд деяких голосних звуків, а саме: /i:/, /ɪ/, /ʌ/, /ɒ/, /u:/. Ці описи мають загальний характер і не охоплюють всі регіональні та індивідуальні відмінності у межах кожного стандарту.

/i:/: голосний, до прикладу, у слові 'see'. Як в британській, так і в канадській, англійській вимові це високий голосний переднього ряду. Під час вимови язик високо піднятий й висунутий вперед у роті, м'язи відносно напружені. В українській вимові це також високий голосний переднього ряду, вимовляється з високо піднятим язиком та відносно напруженими м'язами. Тож ці звуки можна назвати схожими в трьох варіантах мовлення.

/ɪ/: голосний звук, можемо взяти слово “sit”. Це м’який голосний середнього ряду. Язик трохи нижчий і більш розслаблений, ніж в /i:/. Такі ж особливості можна спостерігати і у варіантах канадської вимови англійської мови та у варіанті вимови української мови.

/ʌ/: голосний звук, що спостерігається тільки у варіантах англійської мови, в українській – немає. Це голосний середнього ряду. Язик перебуває в нейтральному положенні, рот злегка відкритий. Артикуляційно-акустичні особливості канадського варіанту схожі на британський.

/ɒ/: це голосний низького діапазону з округлою формою. При вимові язик опущений, а губи округлені. У канадській англійській цей голосний зазвичай вимовляється як звук "aw", як у слові "caught".

/u:/: це високий голосний. Язик високо піднятий і знаходиться в роті, а губи округлені. Схожі ознаки і в канадському варіанті.

Голосні різняться в різних діалектах і говорах і це є важливим аспектом кожного фонетичного стандарту. Фонологічні описи допомагають більш детально зрозуміти артикуляційні та акустичні деталі кожного голосного.

1.3.2. Артикуляційно-акустичні ознаки приголосних зіставних мов

Так само, як і артикуляційно-акустичні ознаки голосних, ознаки приголосних також визначаються залежно від різних норм та правил вимови, а також від власне мовленнєвого апарату людини та культурних особливостей кожної мови. Тож артикуляційні та акустичні ознаки приголосних можна розглянути на прикладі звуків /r/ (/p/), /θ/ і /ð/ (/ц/), /t/ (/т/)

/r/: до прикладу у слові “red” цей звук буде передаватися дзвінком та постальвеоральним. Артикуляція змінюється в різних британських акцентах, але, зазвичай, при вимові піднімається кінчик язика. У канадській англійській цей звук частіше вимовляється більш виразно та округлено. Тоді як український варіант промови звуку /p/ схожий на британський.

/θ/ і /ð/: цей звук в усіх трьох мовах вимовляється як беззвучний зубний звук, тобто для його вимови зуби мають бути зціплені і має виходити невелика кількість повітря.

/t/: є беззвучним альвеолярним звуком, що утворюється шляхом притискання язика до альвеолярного гребеня та його відпускання. Варіант вимови звуку /t/ в українській мові дуже схоже саме з британським, а ось в канадському варіанті звуки /t/ і /d/ можуть між голосними або в певних позиціях в слові вимовлятися як хлопаючі звуки. Тому часто від канадців можна почути не “better”, а “bedder”.

Ці фонетичні описи дають загальне уявлення про ознаки приголосних у цих зіставних мовах. Основним є те, що артикуляційні й акустичні особливості звуків можуть відрізнятися з ряду причин, зокрема через регіональні діалекти кожного з стандартів вимови.

Висновки до Розділу 1

Канадський варіант англійської мови все ж має схожість з класичним британським варіантом та американським у всіх аспектах, але має й свої особливості. Відмінності у лексиці, фонетиці та граматиці канадського варіанту зумовлені низкою причин, серед яких і історичні, і територіальні, також чи малу роль відіграв вклад різних поселень та народів на території сучасної Канади. Тож канадський варіант англійської мови має свої особливості, як і інші мови та діалекти.

РОЗДІЛ 2

СЛУХОВИЙ АНАЛІЗ ФОНЕТИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК КАНАДСЬКОГО ВАРІАНТУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ

2.1. Програма і методика експериментального аналізу

У цій курсовій роботі для порівняння канадського варіанту англійської мови та української було обрано опрацювання промови актора Кіану Рівза на презентації *Cyberpunk 2077*. Цю промову було обрано не випадково, адже Кіану народився та ріс у Канаді, тому йому притаманна саме чиста вимова шляхом канадського варіанту англійської мови. Матеріал досліджувався шляхом експериментально-фонетичних методів, а саме через аудитивний аналіз мовлення спікера та порівняння розмови канадською англійською та українською мовами. За допомогою такого методу та на основі проведеного дослідження можна виявити інтонаційні, артикуляційно-акустичні та лексичні особливості досліджуваного варіанту мови.

2.2. Результати слухового аналізу

Прослуховуючи промову можна почути відмінності у вимові звуків, як приголосних, так і голосних, що демонструє відмінність вимови у Канаді від американської. Зокрема, можна дослідити слово *project*. У варіанті американської вимови – [pra:dʒekt]. Тобто тут маємо відкритий звук як, до прикладу, у словах *garden* або ж *dark*. Кіану ж натомість вимовляє це слово з звуком, як у слові *got* – [prɒdʒekt].

Добре чутно у промові й притаманну для канадської вимови міграцію голосних переднього ряду, тут вони замінюються на голосні середнього. Говорячи про голосні звуки можна ще виділити привітання актора: “*Hello, Los Angeles*”. У цій фразі всі голосні звуки заокруглені і може здаватися, що є схожість з французькою мовою, яка залишила свій навід’ємний слід у формуванні та розвитку мови в Канаді.

Взагалі, під час всієї короткої по часу промови, можна почути звичне для канадського варіанту англійської в задумі фонетики «окання», тобто подовження голосного /o/ у багатьох словах.

Висновки до Розділу 2

Результат аналізу демонструє, що канадський варіант має свої фонетичні особливості, що створюють свої особливості у вимові певних слів носіями мови. Тому отримані дані дають змогу стверджувати, що актуальність курсової роботи цілком виправдана, оскільки поглиблення знання канадського варіанту можуть допомогти на практиці під час спілкування з мешканцями Канади.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи, можна сказати, що мова є важливим елементом культури і національного ідентитету кожної країни. Кожна мова має свої особливості, які допомагають відрізнити її від інших мов. У даному дослідженні були проаналізовані фонетичні та граматичні особливості канадської англійської мови та української мови.

Канадська англійська мова має свої фонетичні особливості, такі як вимова деяких приголосних звуків та темп мовлення. Вона також має свої граматичні особливості, зокрема, використання певних часток мови, які відрізняють її від інших варіантів англійської мови.

Українська мова також має свої фонетичні та граматичні особливості. Однією з найвідоміших особливостей є наявність м'яких та твердих приголосних звуків. Українська мова також має свої лексичні особливості, зокрема, велику кількість спільних слів з іншими слов'янськими мовами.

Ці особливості мов допомагають культурі кожної країни зберігати свій національний характер та ідентичність. Вивчення цих особливостей мов може бути корисним не тільки для мовознавців, але й для тих, хто має бажання пізнавати культуру та історію інших народів.

Отже, мова є важливим елементом культури та національного ідентитету кожної країни. Кожна мова має свої унікальні особливості, які відрізняють її від інших мов. У даній статті ми розглянули фонетичні та лексичні особливості канадської англійської мови та української мови.

Канадська англійська мова має свої особливості, такі як вимова деяких приголосних та голосних звуків, а також ритм та інтонацію мовлення. Також канадська англійська має свої власні сленгові слова та вирази, які використовуються в побуті та між особами, що володіють цією мовою.

Українська мова має свої фонетичні особливості, такі як різні м'якість та твердість приголосних звуків, а також відмінності в наголошенні слів. Також українська мова має свою багату лексику та власні вирази, які не мають аналогів у інших мовах.

Однак, незважаючи на різні особливості кожної мови, важливо зберігати мовну різноманітність та вивчати інші мови, щоб розуміти та поважати культури та інші народи. Також, вивчення інших мов може бути корисним для міжнародного спілкування та розвитку кар'єри.

Отже, вивчення фонетичних та лексичних особливостей різних мов може допомогти розширити свій світогляд та збагатити культурне спілкування між народами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ніколенко А. Соціальні аспекти мовлення. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. Вінниця: НОВА КНИГА 2005, с. 43;
2. Boberg Ch. The English language in Canada. Status, history and comparative analysis/Charles Boberg. — Cambridge University Press, 2010, p. 243;
3. Жлуктенко Ю.О. Мовні контакти. Проблеми інтерлінгвістики. — К.: Видавництво Київського університету, 1966. — с. 107;
4. Pratt T.K. The hobgoblin of Canadian English Spelling. In S. Clarke Ed. [Focus on Canada]. Amsterdam: John Benjamins. — p. 45-64.